

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Емил Гачев,

**относно докторската дисертация на Илия Иванов Тамбураджиев,
докторант от СУ „Св. Климент Охридски“, Геолого-географски факултет,
катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“,**

на тема

**„Анализ на антропогенните трансформации на ландшафтите в Пазарджишко-
Пловдивското поле“**

Обща информация

Дисертационният труд е с обем 241 страници и се състои от увод, осем глави и заключение, списък на използваната литература и приложения. Дисертацията съдържа 210 страници текст, онагледена е с 22 фигури и 23 таблици, отделно 8 приложения, от които 3 карти, серия снимки, две таблици и три чертежа. Цитирани са 259 литературни източника, от които 164 на кирилица и 86 на латиница, и 9 интернет източника. Работата е в областта на ландшафтната екология, посветена е на антропогенната трансформация на ландшафтите.

Авторефератът е в обем от 34 страници. Той е структуриран съобразно със структурата на дисертационния труд, като включва също така приноси на дисертацията и списък на свързаните с докторантурата публикации.

Разработката е актуална. Един от аспектите на тази актуалност се корени във факта, че, Горнотракийската низина, и в частност Пловдивско-Пазарджишкото поле, не са били обект на цялостно съвременно ландшафтно-екологично изследване, нито на оценка на антропогенните изменения на ландшафта. В същото време територията е сред най-силно антропогенизираните и екологично застрашени в страната.

Посочените в автореферата приноси са правилно формулирани и са дело на автора.

Силни страни:

Прави впечатление грамотният стил на писане, почти без правописни, и с много малко пунктуационни грешки.

Методологическата част е добре развита.

Добре методически е определен обхватът на изследваната територия, с изключение на източната граница. За обособяването на територията следва да се използва един критерий. Ако за такъв е приет морфографски показател (склоновият наклон, което е удачно), е методически правилно определянето на източната граница също да стане на морфографски принцип (например по оста на Чирпанския праг), а не, както в случая, да се използва геоложката структура (стр. 27-28).

Силна страна на работата е разработената класификационна система, в която са спазени основните ландшафтно-екологични принципи.

Приветствам използвания метод на анализ на ключови участъци. Самите участъци са подбрани удачно от гледна точка на разположение по територията и ландшафтно разнообразие.

Принос е определянето на степента на антропогенизация въз основа едновременно на качествени и количествени индикатори.

Направено е сравнение между използваната от автора класификация на антропогенизираните ландшафти и „класическата“ схема, използвана от редица автори в изминалите десетилетия. Доказана е по-добрата приложимост на новата класификация в равнинно-низинни територии.

Иновативен и приносен е подходът да се разглеждат и ландшафтите, разположени отвъд границите на изследваната територия, но в съседство с нея, във връзка с континуалния характер на ландшафтната сфера и осъществяващите се в нея процеси.

Картите са отлично оформени – като цветова символика и като качество.

Използвани са значителен брой литературни източници, в това число на латиница.

Наред с добрите страни на дисертационния труд, могат да се посочат редица **слабости и несъвършенства**. Те са свързани преди всичко със структурата на дисертацията,

с подредбата на изложението и със стила на оформяне на дисертационния труд. Структурата на работата е силно обърквана.

Първо, наред със специализирания раздел, посветен на методиката, методологични текстове се явяват в началото на почти всяка глава от дисертацията, например в Глава VI, текстът на стр. 163-164, пак същата глава в точка 3 на стр. 176. Също и на други места в главите за анализ широко се обсъжда методиката, включително има и повторения с изложеното в специални обособения методически раздел.

Второ, текстове, свързани с антропогенни въздействия, се появяват още на стр. 60-63, след това в подраздел 9. Антропогенна дейност, се представят теоретични постановки и класификации на антропогенизирани ландшафти. След това има посветени близо 70 страници на историческото развитие на антропогенизацията, с излишно големи подробности! На много места стилът напомня по-скоро на дисертация по история, отколкото по география. Текстът повсеместно в дисертацията е изпълнен с излишно дълги цитати. Такъв подробно-описателен начин на писане е подходящ за книга, но не и за дисертационен труд,

На стр. 60-63, без съответно подзаглавие (и без препратка в текста към поместената таблица), започва описание на защитените зони, както и на антропогенните въздействия в тях. Тази част от изложението тематично не кореспондира с предходния текст и по мое мнение трябва да е част от друг подраздел, напр. подраздел 9. Антропогенна дейност, или самостоятелен раздел, посветен на защита на природата.

В структурата, в общата характеристика на територията (Глава III), защитените зони би трябвало само информативно да се споменат, след което да се разгледат проблемите на ландшафтната диференциация и класификация, и чак след това, в една правилно и хронологично структурирана глава, да се разгледа въпросът за антропогенизацията, който е в сърцевината на дисертационния труд!

Почвената характеристика е много подробна и добре структурирана, но почти липсват цитати. В същото време, в следващия раздел „Растителност“, работата на А. Асенов (2021) е цитирана по три пъти на абзац.

Стр. 35 – карстов, а не карстификационен процес

Табл. 5 и 6, стр. 40, въпреки, че правилно е цитиран Климатичен справочник, предвид на засилените промени в климата е добре да се изпише периодът на данните.

На стр. 65 има цитат в кавички, зад който са посочени пет различни източника. От кой от тях по-точно е цитатът?

Категоризирането на скалите по произход не е оптимално от ландшафтна гледна точка. По-важни са свойствата и химичния състав.

Стр. 174: „близо до естествени“ хабитати, не звучи добре. Бих препоръчал „Близки до естествени“.

Масово в текста липсват препратки към фигури и таблици. Фигурите внезапно „изникват“ в текста, без предупреждение. Също така, незнайно защо, в дисертацията на хартиен носител картите в приложението са поставени наобратно.

Не е ясен смисълът на трите чертежа на кладенци (приложения 6, 7 и 8), нито има препратка към тях някъде в текста. Единствено известна референция се загатва на стр. 141, но без препратки или по-значим коментар, който да оправдае включването на тези приложения.

Във връзка с казаното дотук, имам и следните **въпроси**:

1. В контекста на описанието в Глава VI (стр 174), как се съотнасят ландшафтите и хабитатите?

2. Ключовите участъци с правоъгълна форма ли са? На фигурите липсват граници на участъците.

Заклучение

Въпреки наличието на много пропуски и несъвършенства, аз смятам, че представеният дисертационен труд има редица научни достойнства и носи приносен характер, като в същото време несъмнено е авторско дело на докторанта. На базата на иновативността на работата и на значителния обем целенасочено положен труд, **препоръчвам** на докторант Илия Тамбураджиев да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

доц. д-р Емил Гачев, 20.02.2024 г.